

MET PLEZIER DE KLAS WEER IN!

Van een moeilijk werkbare klas naar een werkbare klas met SVIB voor leraren.

Tekst: Annelies Kort

Als docent voortgezet onderwijs heb ik, in het kader van mijn opleiding Master SEN, onderzoek gedaan in een brugklas havo/vwo op mijn eigen school. Het onderzoek richtte zich op het veranderen van een moeilijk werkbare klas naar een werkbare klas met behulp van School Video Interactie Begeleiding voor leraren (SVIB). Dit onderzoek heeft het volgende opgeleverd:

- Docenten vinden het zinvol om met elkaar te zoeken naar oplossingen in niet werkbare klassen.
- Hierdoor krijgen de docenten een gevoel van herkenning en erkenning.
- SVIB-begeleide intervisie heeft daadwerkelijk effect op het managen van een niet werkbare klas.
- SVIB-begeleide intervisie is een middel om docenten te professionaliseren.

De gehanteerde werkwijze:

- Docenten, mentor en/of afdelingsleider signaleren een moeilijk werkbare klas.
- Onder de docenten en leerlingen wordt een enquête afgenomen om te achterhalen waar het probleem zit.
- De uitslag van de enquête wordt besproken met het docententeam.
- Verschillende lessituaties worden opgenomen.
- Via SVIB-begeleide intervisie worden er drie bijeenkomsten gehouden.
- Tijdens deze bijeenkomsten worden twee of drie lesfragmenten besproken.
- De docenten kiezen zelf het fragment uit waarover zij feedback willen hebben naar aanleiding van een zelf geformuleerde hulpvraag.
- Tijdens de laatste bijeenkomst wordt er geëvalueerd over de opbrengst.

WAT IS SVIB?

De School Video Interactie Begeleiding is afgeleid van de methode Video Home Training, een zeer intensieve vorm van thuishulp voor gezinnen met opvoedingsproblemen. Deze methode is vertaald voor het onderwijs om startende docenten of docenten met school-gerelateerde problemen te begeleiden.

Daarnaast wordt het tegenwoordig gebruikt voor deskundigheidsbevordering van docenten en voor het begeleiden van leerlingen. Video Interactie Begeleiding kan in eerste instantie bedreigend overkomen omdat het kijken naar jezelf op video confronterend kan zijn. Daarom is het zeer belangrijk dat er van tevoren afspraken gemaakt worden die de privacy waarborgen.

Deze methode gaat te werk volgens een strak gestructureerd systeem. Het begint met een intake van de docent. Hierin wordt via het GROW model geprobeerd de situatie van de hulpvraag helder te krijgen en het uiteindelijke doel te formuleren;

Goal: Wat is het doel van dit traject?

Reality: Hoe is de situatie nu?

Option: Wat zijn de mogelijkheden?

Want: Wat heb je nodig voor dit proces?

Na het intake-gesprek volgt de eerste video-opname van een les of een bepaalde situatie. Deze wordt geanalyseerd op drie handelingscategorieën: didactiek, klassenmanagement en interactie. In het nagesprek worden deze beelden besproken. De SVIB-er haalt een fragment uit de video waaruit blijkt dat het handelen van de docent een positief of gewenst effect heeft op de leerlingen.

Dit fragment wordt beeld voor beeld bekeken met de docent (microanalyse).

Bij microanalyse benoem je wat je ziet in termen van de basiscommunicatie. Geeft de docent een startsignaal? Heeft de docent oogcontact met de leerlingen? Benoemt de docent gewenst gedrag? Doordat de beelden concreet waarneembaar zijn en meerdere keren bekeken kunnen worden is SVIB erg effectief.

SVIB EN INTERVISIE

Naast individuele begeleiding kan SVIB ingezet worden in groepen leraren. Dit kan dan gebeuren in het kader van intervisie. Carla Heijkant en Rian v. d. Wegen beschrijven een model voor begeleide intervisie waarbij gebruikgemaakt wordt van door docenten ingebrachte beelden:

0. Inventarisatie, tijdsverdeling en bespreken werkwijze

1. Formuleren van de vraag
2. Bekijk een gedeelte van de vraag
3. Formuleer je eerste indruk
4. Uitwisseling van de eerste indrukken
5. Microanalyse van het fragment
6. Betekenisverlening van de interactieanalyse
7. Alternatieven
8. Concrete voornemens
9. Reflectie
10. Evaluatie

(Bron: Samenwerkend leren, begeleide intervisie en SVIB. Carla Heijkant en Rian v. d. Wegen)

WAT IS DE OPBRENGST VOOR DE SCHOOL?

Voor de leerlingen:

Leerlingen kunnen het beste leren in een veilige, rustige omgeving. Het is de taak van een school om die veiligheid en rust zo goed mogelijk te realiseren. Door meer én beter aandacht te besteden aan moeilijk werkbare klassen voldoet de school aan deze plicht. Door gebruik te maken van SVIB-begeleide intervisie worden de leerlingen op een zo optimaal mogelijk wijze begeleid. Daarnaast kunnen leerlingen met een rugzakje (passend onderwijs) ook beter begeleid worden, omdat docenten bij het bekijken van de beelden op microanalyse een duidelijker inzicht krijgen in het gedrag en de eventuele problematiek van de individuele leerling.

Voor de docenten:

Docenten ervaren minder stress in de klas als zij zich gesteund voelen door de school. In de huidige situatie voelen docenten zich soms machteloos bij moeilijk werkbare klassen. Ze verwijderen daardoor lastige leerlingen uit de klas. Dat dit voor beide partijen geen oplossing is moge duidelijk zijn. Door dit onderzoek is gebleken dat collegiale feedback een belangrijke rol speelt in het erkenningproces van de docent. Met elkaar zoeken naar oplossingen vermindert het eenzaamheidsgevoel. Daarnaast is het belangrijk dat docenten reflecteren op hun handelen zodat zij zich blijven professionaliseren. Gezien het feit dat alle deelnemende docenten louter positieve reacties hebben gegeven op het evaluatieformulier kan de conclusie gerechtvaardigd zijn dat deze vorm van intervisie kan rekenen op een brede steun binnen de school.

Voor de schoolleiding:

Goede docenten zorgen voor een goede school. Om docenten goed te laten functioneren is het belangrijk dat de schoolleiding oog heeft voor de docent. Een schoolleider staat achter zijn docent en zorgt ervoor dat de werkomstandigheden optimaal zijn. Hieronder versta ik ook dat docenten begeleid worden in moeilijke situaties zoals moeilijk werkbare klassen. De docent moet het gevoel hebben hierin gesteund te worden. SVIB-begeleide intervisie is hier een krachtig middel voor. Dit betekent wel dat er ook nagedacht wordt over de invoering hiervan. Je mag er niet altijd van uitgaan dat docenten van moeilijk werkbare klassen bereid zijn extra tijd hierin te investeren. Gebeurt het dan op vrijwillige basis of wordt het een verplicht onderdeel van je werk? Moeten er uren voor gegeven worden of is het mogelijk dat je, door het meedoen aan SVIB-begeleide intervisie, in het kader van de functiemix in aanmerking komt voor een hogere schaal? Dat er door dit onderzoek weer nieuwe mogelijkheden tot professionalisering zijn, is wel duidelijk geworden. Met plezier de klas weer in!

SAMENVATTEND

Voor de klas staan kan een eenzaam beroep zijn. Zeker als een klas moeilijk werkbaar is. Door gebruik te maken van elkaars expertise en mogelijkheden op de manier van begeleide intervisie kan er professionele groei plaatsvinden bij de docent. Omdat de deuren in het middelbaar onderwijs, letterlijk en figuurlijk, nog niet open staan, is het belangrijk om voorzichtig te beginnen en deze begeleide intervisies positief en veilig te houden. Dit vergt een strakke gestructureerde aanpak, met een duidelijke doelstelling. De begeleide intervisie met behulp van SVIB is een bruikbaar middel hiervoor. Er kunnen meerdere mensen tegelijk

een les volgen. Beelden zijn objectief te bekijken via de microanalyse en als lesgevende docent heb je niet altijd alles in de gaten en kun je nu op je gemak naar je eigen handelen kijken.

Deze manier van reflecteren biedt docenten betere mogelijkheden om van een moeilijk werkbare klas een werkbaar klas te maken. En als een docententeam van dezelfde moeilijk werkbare klas samen naar oplossingen zoeken, lijkt mij dat een zinvolle zaak. Uiteindelijk wordt de klas werkbaar als dit docententeam het gedrag van deze klas kan zien als een uitdaging in plaats van een last. Dat oplossingsgericht werken met elkaar hierbij als hulpmiddel gebruikt wordt, maakt het haalbaar en leuker, omdat oplossingsgericht werken van de bestaande mogelijkheden uitgaat. Het geeft een gevoel van eigenwaarde als er gekeken wordt naar wat reeds goed gaat. Hierdoor kunnen positieve veranderingen plaatsvinden.

WAAROM MOEILIK DOEN ALS HET SAMEN KAN

Loesje

POSTBUS 1045

6801 BA ARNHEM

GIRO3254768